

Maýmyny terbiýeläp bolaromy?

Category: Geň-taňsy wakalar, Kitapcy

написано kitapcy | 26 января, 2025

Maýmyny terbiýeläp bolaromy? MAÝMYNY TERBIÝELÄP BOLARMY?

Amerikaly är-aýal biologlar Uintrop we L ýuella Kellog 1931-nji ýylda gazetlerde tokaýlarda we jeňňellerde haýwanlaryň arasynda ýaşan çagalar hakynda makalany okansoňlar, bir sowaly orta atdylar. Eger maýmyn öý şertlerinde terbiýelense näme bolar, adama öwrüleýimi?..

Ilki olar özünüň oguljygy Donaldy alyp Sumatra adasyna barmagy meýilleşdirdiler. Şol ýerden orangutanyň çagasyny tapyp, ogly bilen bile terbiýelemekcidiler. Ýöne Sumatra adasyna barmaga mümkünçilik bolmady, pullary ýetmedi. Sonda, adampisint maýmynlaryň durmuşyny öwrenýän Ýel merkezindäki tanyşlary Gua lakanly şimpanze çagasyny hödürlediler. Gua sonda ýedi aýlyk eken. Donald bolsa on aýlykdy. Är-aýal razy boldular. Şimpanze olaryň garaşýan netijesini berjegne ynanýardylar. Elbetde,

«adama» öwrüler! Donald we Gua biri-birlerine örän tiz öwrenşdiler. Hatda, biri-birlerinden aýrylman,hemiše bile oýnaýan boldular. Geň ýeri, käbir eksperimentler wagtynda Gua Donalda görä ekabyrraklygyny (dogumlylygyny) görkezip başlady. Mysal üçin, ýüpe daňylan kökäni (печенье) taýagyň kömegini bilen almagyň hötdesinden geldi. Ýone ellerine galam tutdurylanda,Donald üstün çykdy. Ol elindäki zadyň galamdygyny aňlap, kagyza çyzyp başlady. Gua bolsa munuň nämedigini, nähili hereket etmelidigini bilmedi. Är-aýal biologlar bu eksperimentiň şowly geçmedigine düşündiler. Dogry, Gua iki aýakda erkin hereketlenýärdi, çemçe bilen nahar iýmegi özleşdiripdi,adamlaryň dilini biraz bolsa-da düşünip başlapdy. Emma biologlar näçe hereket etselerem, Gua birje sözem aýdyp bilmedi. Donald bir ýarym ýaşa baranda, är-aýal eksperimenti togtatmaga mejbur boldular. Sebäbi, olaryň oglы hem söz baýlygyny artyrmaga howlukmaýandygny aňdylar. Donald bir ýarym ýaşa ýetinçä bary-ýogy üç sözi aýdyp bilyän bolupdy. Mundanam beteri, emosiýasyny edil Gua ýaly dürli üm hereketleri, geň sesler arkaly bildirýän boldy. Bu ýagdaýy görüp biologlar gorka düşdüler. Birden, eksperiment ters netije berip, Donald maýmynpisinte öwrülse näme bolar?..

Derrew Guany merkeze ugratdylar. Donaldy bolsa adaty kadalar boýunça terbiýeläp başladylar.

Olar bir zada düşündiler, haýwan hiç wagt adama öwrüljek däl eken.

Tayýarlan Saparmyrat DÖWLETOW. Geň-taňsy wakalar